

Telling voorjaarestrek Elster Buitenwaard 2025

Het heeft lang geduurd, maar op 15 maart dit jaar opende de Elster Buitenwaard uiteindelijk haar hek en zakten we na tien jaar trektellen bij de Pijp bij Elst zo'n twee kilometer de Rijn af richting het oosten. Van 17 februari tot 15 maart hebben we een kilometer westelijker van de telpost geteld.

De Elster Buitenwaard, daar waar we vanaf de Pijp regelmatig rovers de Rijn zagen oversteken, maar op zo'n afstand dat ze niet of met moeite te identificeren waren. Dat zou nu anders worden! Aan de zuidkant stroomt nog steeds de Rijn, maar aan de noordkant ligt een mooi plas-drasgebied met een diepe plas (zand/grindafraving). Kortom, de verwachtingen waren hoog gespannen.

Nadeel in vergelijking met de Pijp was dat de telpost toch wel een kwartier lopen langs de Rijndijk betekende (jongeren deden er iets sneller over, ouderen iets langzamer). Maar zoals vaak heeft ieder nadeel ook zijn voordeel en konden tijdens de wandeling al mooi gevogeld worden (met soms veel Gele Kwikken, Steltjes, een Duinpieper, en af en toe een leuke rover (Visarend, Rode Wouw).

Een eerste teljaar is altijd lastig. Er is geen referentie aan voorgaande jaren. Was het eerste jaar gelijk het hoogtepunt, wellicht juist het dieptepunt, over een paar jaar zullen we het weten. Wat in ieder geval helder is, is dat het tellen op de EB aanzienlijk meer resultaat heeft opgeleverd dan de Pijp.

Min of meer regelmatige tellers op de Elster Buitenwaard waren Joost de Jong, Aart Vink, Bert Budding, Gydo Koster en Jan Verboom. Incidenteel mochten we medetellers verwelkomen.

De eerste telling vond plaats op 17 februari (en leverde gelijk 13 Kraanvogels op), de laatste op 31 mei. In totaal zijn er op 57 dagen 265 uren geteld, aanzienlijk meer dan bij de Pijp, waar het gemiddelde op 123 uur per jaar lag. Het aantal getelde vogels lag dan ook aanzienlijk hoger: 76.020 tegen gemiddeld 35.156 per jaar bij de Pijp. Het gemiddeld aantal vogels per uur was echter (tot onze verrassing) bijna gelijk: 287 respectievelijk 286 vogels. Bij de vergelijking van vogelsoorten tussen De Elster Buitenwaard en de Pijp moet met het dubbele aantal teluren rekening worden gehouden – het dubbele aantal vogels bij de Elster Buitenwaard betekent een vrijwel gelijk aantal vogels per uur.

Weer

Het weer was eentonig: droog, zonnig en (te) warm. In de tweede helft van maart en april was het weer soms iets wisselvalliger met wat meer bewolking en soms wat regen. Mist is er in de telperiode nauwelijks geweest.

Zwemvliezen

Net als op de Pijp vormden Kolganzen de grootste groep ganzen. Er trokken er 15.937 over, met een grote piek op 19 maart in de avond. Van de 9.415 Kollen op dit dag trokken er maar liefst 8.760 tussen 16.30 en 19.00 uur. De EB scoorde daarmee de vijfde plek wat betreft het landelijk dagrecord voorjaar 2025. Bij drie van de vier andere telposten met een hoger aantal viel het dagrecord op 20 maart (Eemshaven met 36.940 stond op nr. 1).

Het dagrecord bij de Pijp lag overigens nog net iets hoger: 9.696 op 16 maart 2017).

Op gepaste achterstand van de Kollen volgden de Brandgans (2.298, waarvan 1.353 op 21 maart), Grauwe Gans (570) en Toendrarietgans (26 op 26 februari).

De waardering voor de luidruchtige exoten, Grote Canadese Gans (217) en Nijlgans (108), is in het algemeen niet zo groot op de telpost en ze worden ook niet consequent geteld. Maar toen op 24 mei er groepen van wel 60 ex. met in totaal 216 ex. hoog overvlogen, ontstond er wel enig enthousiasme.

Bij de eenden vloog de Smient aan kop met 284 ex., waarvan 138 op 29 maart, gevolgd door de Slobeend met 180. Bij de Pijp was die volgorde andersom met 69 Slobeenden en 62 Smienten per

jaar. 73 Pijlstaarten, 50 Krakeenden, 40 Wilde Eenden en 30 Kuifeenden (het zijn geen afrondingen op 10!), 5 Wintertalingen (waarvan 4 op 5 maart) en 4 Zomertalingen (waarvan 3 op 23 maart) passeerden de telpost. Sterke afwijkingen met de tellingen bij de Pijp waren er niet. Nog bescheidener was de Tafeleend, met 1 ex. Op de Pijp was hij alleen in 2021 geteld met 9 ex. De 2 Casarca's kwamen overeen met het gemiddelde bij de Pijp. 96 Bergeenden werden geteld tegen gemiddeld 37 bij de Pijp.

Tot slot trokken 3 Brilduikers, 32 Grote Zaagbekken, 4 Futen en 2 Dodaars langs de Rijn naar het oosten trokken.

Aalscholvers vlogen goed: 1.934 ex., waarvan 349 op 19 maart. Dit was bijna het viervoudige van het aantal bij de Pijp (517).

Meeuwen en Sterns

Zoals ook bij de Pijp, gingen de Kokmeeuwen ruimschoots aan kop met 12.227 ex. Het dagrecord was 3.880 op 23 maart. Dit was meer dan het gemiddelde bij de Pijp (8.442), maar bijna de helft van het jaarrecord van 24.743 in 2015 (dagrecord van 17.970 op 22 maart).

Na de Kokmeeuw volgden de Kleine Mantelmeeuw (450), Stormmeeuw (366) en Zilvermeeuw (50), Zwartkopmeeuw (23), Pontische Meeuw (19), Grote Mantelmeeuw (9) en Geelpootmeeuw (2).

In vergelijking met de Pijp was de Zwartkopmeeuw (gemiddeld 3,6) aanzienlijk hoger. De Pontische Meeuw was ook hoger dan gemiddeld bij de Pijp (8,1), zij het dat daar in 2024 er 28 werden geteld. Dwergmeeuwen zijn altijd een kers op de meeuwentaart. Op 4 dagen vlogen er in totaal 12 langs, veelal eerst foeragerend op de plas bij de telpost.

Drie soorten Sterns vlogen langs: 77 Visdieven, 14 Zwarte Sterns en 4 Reuzensterns.

Steltlopers

De verwachtingen waren hooggespannen met het plas-drasgebiedje bij de telpost. Dat moest wel steltjes aantrekken. En dat deed het ook! Met name het aantal Bosruiters (135) en Groenpootruiters (128) was hoog, zeker vergeleken met de Pijp (gemiddeld 3,4 resp. 27 per jaar). 30 April was een topdag met 45 Bosruiters en 34 Groenpoten. Die dag was er op Breskens ook het Nederlands dagrecord voor Bosruiters (219) en de tweede dag voor Groenpoten (286).

De andere Ruiters volgden op enige afstand met 97 Witgatten, 53 Tureluurs, 22 oeverlopers en 12 Zwarte Ruiters. De eerste Zwarte Ruiters waren er dit jaar vroeg bij, namelijk op 19 maart.

Van de Strandlopers (58 Kemphanen, 7 Bonte Strandlopers en 2 Temmincks Strandlopers) geldt: hoe kleiner, hoe fijner.

Plevieren deden het op de nieuwe telpost goed. Kieviten vormen als gebruikelijk de grootste categorie met 2.280 ex., vijf keer zoveel als het gemiddelde bij de Pijp. 23 februari was een topdag met 782 ex. Het aantal Kleine Plevieren (107) was aanzienlijk meer dan de gemiddeld 13 bij de Pijp: Goudplevieren (47) en Bontbekplevieren (4) waren vergelijkbaar. De hoop op een Strandplevier, foeragerend langs een slibrandje ging helaas niet in vervulling.

Grutto's (439) en Kluten (101) vormden lastige categorieën. Gedurende langere tijd verbleven er vele tientallen van beide soorten bij de plas. 's Ochtends vroeg stegen groepen hoop de lucht in, soms kwamen er later op de dag vanuit de hoge lucht weer groepen binnenvallen. Waren het dezelfde vogels die elders gefoerageerd hadden, waren het andere groepen die later op de dag werden aangetrokken door de plas? De eerste dag dat grote aantallen Grutto's binnenvielen (90 ex. op 12 maart) zijn ze meegeteld. De aantallen waren aanzienlijk hoger dan bij de Pijp met een gemiddelde van 20 Kluten en 172 Grutto's. Alleen in 2015 was het aantal Grutto's hoger, namelijk 564.

Bijzonder was dat er bijna twee keer zoveel Regenwulpen (119, met 5 april als topdag met 48 ex.) als Wulpen (60) werden geteld. Bij de Pijp lagen die verhoudingen andersom (gemiddeld 26 tegen 35).

Het past wel bij het landelijk beeld waarbij er vier keer zoveel Regenwulpen (afgerond 24.000) als Wulpen (6.000) langs trokken.

Scholeksters vormen ook een lastige categorie: wanneer is er sprake van echte trek, wanneer van korte verplaatsingen langs de Rijn? 42 vogels werden tot de eerste categorie gerekend. Tot slot werden 64 overvliegende Watersnippers geteld (gemiddeld 20 bij de Pijp).

Langpoten

Reigers waren een succes in 2025. Verreweg de grootste categorie werd niet verrassend gevormd door de Blauwe Reiger, met 294 ex. (87 bij de Pijp), gevolgd door de Grote Zilverreiger met 89 ex. (54 bij de Pijp) en Lepelaars met 80 ex. (36 bij de Pijp). Purperreigers geven altijd kleur aan een teldag, dat gebeurde op 7 dagen met in totaal 14 ex. De kleinste Reigers sprongen het meest in het oog: de Koereiger en de Kleine Zilverreiger. Van beide soorten werden er 14 ex. geteld. Bij de Pijp waren dit gemiddeld slechts 0,7 en 0,4 ex. per jaar. De toename past uiteraard in de landelijke opgaande trend voor beide soorten. Op 28 maart vloog een groepje van 5 Koereigers langs, op 30 april een groepje van 6 Kleine Zilverreigers en in totaal 10.

Het aantal Ooievaars was precies 100: 99 noord en 1 zuid. Kraanvogels vlogen ook in een relatief groot aantal van 82 ex (56 op 8 maart). Bij de Pijp was het gemiddelde 47 met in 2016 een uitschieter van 296.

Rovers

Daar waar bij het tellen bij de Pijp we veel roofvogels in het verre oosten zagen passeren, was de verwachting dat die nu ongeveer boven ons hoofd de Rijn zouden oversteken. En het viel zeker niet tegen. Twee soorten sprongen eruit: 26 Visarenden (6 op 13 april) en maar liefst 32 Smellekens (6 op 6 april). Landelijk gezien was het voor de Visarend de tweede plaats (Breskens had er 57) en voor het Smelleken de vijfde plaats (Breskens was ook hier koploper met 98 ex.).

Ook de Kieken (96 Bruine, 8 Blauwe, 2 Grauwe en 3 Steppen) vlogen goed. Op de Pijp lag de verhouding Grauwe Kiekendief -Steppen Kiekendief 3 op 1 (gemiddeld 1,5 tegen 0,5), maar ook daar vlogen in 2019 3 Steppe en 2 Grauwe over.

Over de Buizerds (80) mochten we niet klagen (35 bij de Pijp), maar merkwaardig was dat er geen enkele Wespandief gezien is (2,3 bij de Pijp).

Overvliegende Wouwen maken een dag altijd goed: het waren 16 Rode en 10 Zwarte. De verhouding was omgekeerd aan die bij de Pijp (3,9 Rode en 5,8 Zwarte).

Naast de eerdergenoemde Smellekens vlogen 74 Torenvalken, 12 Boomvalken en 3 Roodpootvalken en slechts 1 Slechtvalk over.

41 Sperwers en 3 Haviken maakten het overzicht van de overtrekkende rovers compleet.

Duiven en Koekoek

Er werden 1.604 Houtduiven geteld (598 op 21 maart), 123 Holenduiven en 2 Turkse Tortels.

6 Koekoeken passeerden de telpost.

Zangvogels

Van de familie Kraai vlogen 5 Gaaien, 18 Eksters, 262 Kauwen, 2 Roeken en 88 Zwarte Kraaien over.

Met name het aantal Zwarte Kraaien was aanzienlijk hoger (14 bij de Pijp).

Nee, geen Alpengierzwaluw of Roodstuitzwaluw langs de telpost of rondhangend boven de waterplas we moesten het met de 'gebruikelijke'. De Boerenzwaluw stak er met kop en schouders bovenuit met 2.784 ex., gevolgd door de Oeverzwaluw (542) en de Huiszwaluw (122). Met name het aantal Oeverzwaluwen lag aanzienlijk hoger dan het gemiddelde bij de Pijp (78). Hoewel geen echte zwaluw, hier toch even de Gierzwaluw genoemd: 1.279 waarvan 290 op 26 april.

Mezen vlogen er nauwelijks: 3 Pimpelmezen en 2 Koolmezen. De Boomleeuwerik deed het met 1 ex. nog slechter, van de Veldleeuwerik werden 180 geteld (64 op 8 maart). Ook bij de kleine zangvogeltjes was het sprokkelen: 1 Fitis, 3 Tjiftjaf, 1 Spotvogel. Er werden meer Paapjes (3) dan Roodborsttapuiten (2) geteld, en 4 Tapuiten.

De Spreeuw stak met kop en schouders boven de andere zangvogels uit: 9.709, waarvan 4.289 op 23 maart. Op De Pijp was het gemiddelde 6.298, met twee jaren met een hoger aantal (2016: 12.607 en 2023: 18.085).

Van de lijsters waren Koperwiek (1.490, waarvan 732 op 23 maart) en Kramsvogel (1.130) koplopers. Met name de Koperwieken waren er aanzienlijk meer dan bij de Pijp, met gemiddeld 'slechts' 190 ex. Op gepaste afstand volgden en Zanglijster (17), Merel (11), Beflijster (8) en Grote Lijster (2).

Bij de Kwikstaarten stond de Gele (spec.) aan top met 599, gevolgd door de Witte (spec.) met 544.

Een Engelse Kwik kon niet worden ontdekt, maar wel 63 Noordse (39 op 5 mei), aanzienlijk meer dan de gemiddeld 11 bij de Pijp. Slechts één Rouwkwikstaart werd gezien.

8.700 Graspiepers vlogen over de Elster Buitenwaard, 22 Boompiepers en 2 Oeverpiepers. In tegenstelling tot de Pijp, waar ieder jaar gemiddeld 6,2 Waterpiepers langs trokken, was deze soort bij de Elster Buitenwaard afwezig. Het past wel in de trend bij de Pijp dat het aantal Waterpiepers afnam (van 19 in 2015 tot 3 in 2024).

De Vink vloog aanzienlijk beter dan bij de Pijp, met 6.349 ex. tegen 1.035 ex. De overige vinken weken niet veel af: 5 Appelvink, 13 Groenling, 141 Kneu, 121 Putter, met uitzondering van de Sijs. Slechts 2 werden geteld tegen 32 bij de Pijp (hoewel het aantal daar sterk fluctueerde tussen 160 en 0. De enige Gors die langs trok was de Rietgors met 44 ex.

Krenten...

De verwachtingen waren hoog: een langs hoppelende Hop, een Roodkopklauwier op de meidoorns, een Roodstuitwaluw boven en een Poelruiter langs het plasje, een overvliegende Dwergarend, enz. Niet alle dromen zijn bedrog, maar deze helaas wel. Toch was er genoeg te genieten. Te denken valt aan de 82 Kraanvogels, 4 Reuzensterns, 3 Steppe- en 2 Grauwe Kiekendieven. 14 Koe- en 14 Kleine Zilverreigers, 3 Roodpootvalken, de Wouwen, Vis- en Zeearenden.

en de pap

Top 5 in de Elster Buitenwaard

Kolgans : 15.937

Kokmeeuw : 12.227

Spreeuw : 9.709

Graspieper : 8.700

Vink : 6.349

Na de top-5 volgt er een gat met nummer 6, de Boerenwaluw, met 2.784 ex.

De top-5 bij de Pijp komt grotendeels overeen met die van de Elster Buitenwaard:

Kokmeeuw : 8.442

Spreeuw : 6.298

Kolgans : 5006

Graspieper : 3.435

Houtduif : 1.493

Jan Verboom

14 augustus 2025